

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslani knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošljati (frankirani) vredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa opravištvu: Keiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če so enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. Kakšen vpliv ima ljudska šola itd. — A. M. Slomšek. — Lastovkam. — Logika — Dauštvena poročila. — Dopisi. — Razne stvari. — Spremembe. — Listnica.

Kakšen vpliv ima ljudska šola na razvoj in povzdigo kmetijstva.

Češče ko nekdanj, se ravno dandanes govôri in sliši, da je skrajni čas, da se pomaga kmečkemu stanu iz revščine, v kateri vsled slabih letin, na dalje pa tudi vsled velikih davkov tiči. Očita pa se tudi kmetu, da je svoje revščine nekaj sam kriv, ker se le prerad svojega zastarelega kopita drži ter se po nobeni ceni ne poprime spretnejšega poljedelstva. Vprašajmo pa: Kdo mu je pa do sedaj kaj boljšega povedal? — Tu pa tam je kak marljivi učitelj, tu pa tam kak vnet duhoven, morda še kje kak duševno nadarjen kmet napravil drevesnico, si postavil bučelnjak — a pravega poduka v kmetijstvu ni bilo. Sicer ima Štajerska dve taki šoli: v Grotenhofu pri Gradeu in vinorejsko šolo pri Mariboru. Res lepi deželni napravi! A kaj pomaga; za maloposestnika so predrage in ravno tem je treba največ pripomoči. Spodnjem Štajercem so še zatagadelj brez vse koristi, ker je v njih izključljivo le nemščina učni jezik. Tedaj je tudi vinorejska šola le za Nemce ustanovljena čeravno je obče znano, da se po nemškem Štajerju le malo vina prideluje. Ustanovili so se že tudi pri nekaterih ljudskih šolah tako zvani kmetijski nadaljevalni tečaji; a o teh pozneje. Narodni blagostan, narodna omika je z narodno šolo v tako tesni zvezi, da je prvo od te odvisno ter si ne moremo kaj, da odločno trdimo: *S tem, da posreduje ljudska šola občno omiko naroda, pospešuje tudi strokovnjaško; kajti kdor je v obče izobražen, si bode strokovnjaških ved iz dotičnih knjig brez velikega truda nabiral.* Akoravno država tirja, da ima vsaka ljudska šola na deželi svoj šolski vrt za pouk v sadjereji in praktične poskuse v drugih strokah kmetijstva, vendar ljudska šola nima naloge posredovati neposredno kmetijske vednosti. Pri čitanju in računanju, pri spisovanju in narekovanju ima učitelj mnogo priložnosti se ožirati na kmetijstvo. A tako poučevanje je površno — ugovarjajo nekateri — in površnost je povod polovičarstvo. — Za polovičarstvo, naj se vgnjezdi, kjer si bodi, ne bo nihče govoril. Ali se pri drugih predmetih in v drugih viših šolah doseže tista visočina, ki bi se viši misliti ne dala? Nikakor ne! *Ako je vse, kar preučuješ temeljito, se ti ni treba bati površnosti.* Vsaka šola je le *pripravljenje* za bodoče življenje; treba je vrednega nadaljevanja tega, kar smo se v šoli učili; tako ostane življenje vedna učilnica.

A povod k temu duševnem napredovanju, lastnemu delovauju na polju strokovnjaške omike ima dati šola vsem stanovom, in ker je narodna šola *večidelj edino odgojilišče* kmečkemu stanu, je to njena vzvišena dolžnost, da *navdušuje učence za čitanje dobrih knjig*, da bodo potem, ko so šoli odrasli, radi segali po knjižicah kmetijske vsebine ter si iz njih dobili zlatih jagod v svoj lasten prid in v razvoj kmetijstva.

Drugi celó trdé, da je ljudstvu v kvar, ako si pridobi kaj več šolske omike. Za kmeta pravijo, je dovolj, da zna nekoliko brati in nekaj poštevank; za kmetico pa zadostuje celo, da zamore v nedeljo jajca prešteti, koja so ji kokoši čez teden nanese. Večkrat se sliši vprašanje: Kdo bođe potem kmetoval, kadar bo vse učeno? Že zdaj pomanjkuje delavnih moči, da večkrat ni mogoče kmečkega dela v pravem času opraviti; vrh tega so delavci vedno bolj neotesani in surovi.

Ako bi bilo resnično, da omika daje povod lenobi, bi moral biti tisti, ki stoji na vrhuncu moderne omike, največi lenuh; *a to je ravno nasprotno*; kajti skušnja nas uči, da so ravno neomikani narodi najbolj lenobi vdani in na kolikor nižji stopnji omike stojé, na viši stopnji lenobe ležé. Vedno se — in po vsej pravici — povdarja, naj popusti kmet zastarelo kopito, po katerem je do zdaj kmetoval, naj opusti pridelovanje zrna, ker se pri tem ne plača več trud, *naj se rajši poprime živinoreje, naj prideljuje boljše sadje*, naj travnik čisti maha, vodo na nje napeljuje itd.; naj rad prebira kmetijske knjige, vestno upisuje svoje dokodke in stroške, si dela proračune in sklepa račune. Vrh tega se dandanes od kmeta zahteva, da razumi svoje državljanske pravice in dolžnosti.

Ali bo vsega tega zmožen tisti mož, ki samo za silo nekoliko brati in nekaj poštevank zna? Mislimo, da ne! — Predno pa še bo vse učeno, bođe še dokaj Savinje v Savo steklo; in ako bi se to tudi kedaj vresničilo, *bo pa že bój za življenje preganjal k kmečkemu delu*. — Ako je kaj resničnega na tem, da so delavci zmirom bolj surovi in neomikani, tolažimo se s tem, da ti še niso iz sedanje šole in ako bi tudi bili, šola tega kriva ni, kajti šola ne podučuje samo, nego tudi vzgojuje in to s toliko boljším vspehom, kolikor ima podpore od onih faktorjev, ki so poklicani pri vzgoji sodelovati. — Neobhodno je tedaj tudi kmetu treba *nadaljevalnega izobraževanja po književnosti* in ljudska šola ima poklic postaviti temelj temu nadaljevanju. (Dalje sledi.)

Anton Martin Slomšek,
pedagog, domo- in rodoljub slovenski.

Spisal Franjo Jamšek.

(Dalje.)

50. Hočeš živeti zdrav in vesel in včakati srečnih starih dni, v mladosti se vadi ostrosti, bos hoditi, namestu kave mleko, namestu vina vodo piti, potem te bo na stare dni vino krepčalo, in kava ti bo zdravilo, kadar jameš pešati. Se mlad pregosto voziš, boš star pešec hodil, da bi le mogel. Razvajen otrok je najhujši neték, pičlega vajeno srce pa največe bogastvo. Blagor mu, kdor ni razvajen! Razvada je najgrša brada.

51. Zdravje tela in duše sta si najbliža soseda, kajti pod eno streho previvata. Je telo boleno, ni duša vesela, je duša v kaki hudi strasti, tudi telo kmalo peša.

52. Pač je za otroka največa sreča, da ga modri stariši v ponižnosti izgojijo; delavnosti in ostrega življenja brez vsake razvade privadijo. Taki sinovi in hčere prirastejo možje in žene čvrsti ko jeklo in marljivi ko mravljice. Mehkužno izrejeni otroci so puhli repi podobni, vse svoje žive dni rahli, sebi in svojim ljudem velika nadloga. Ova resnica je gotova — le žalibog! premalo obrajtana pri stariših, kateri svojo deco po opično ljubijo.

53. Lepo in pametno je, da stariši otroku večasi kako reč prepustijo, naj si bo mlado sadunosno drevee, ali dvoje golobov, ali kako malo živinče, da si ga izredi. Ima ž njim veselje ali skrb ter se tako nauči iz mladih nog za svoje skrbeti. Taki otroci bodo dobri gospodarji in gospodinje. Pa tudi šole deca zamuditi ne smejo.

54. V mladih letih se je treba učiti pridno ubogati, zvesto delati in pa s slabo hrano in hodno obleko zadovoljen biti. Tako izraste mož dobu ali hrastu podoben, ki nepremakljivo na mestu stoji, kamor je svoje korenine zasadil ter daja kraju senco in sad: *zadovoljnega moža krasna podoba*.

55. Mlad in čvrst korenjak, ki se je doma modro odredil, si lahko sam po svetu pomaga, naj si gre v šolo ali delavnico svojega kruha iskat; toraj mladenec slabo kaže, kateremu stariši nikoli zadosti poslati ne morejo. Tak neték je meglenjak, ali pa zapravljivec, tat sojim starišem, bratom in sestram; vrl mladenec si vé hitro sam pomagati, in se veseli, rajši svojim ljudem prej kaj poslati, kakor neprenehoma od njih jemati.

56. Oče, akoravno umrje, pravi sv. Duh, še le živi v svojem poštenem, sinu, kateri se po imenu svojega rajnega očeta časti.

57. Oče umrje, pravi sv. Duh, po svojem sinu pa še vedno živi. Po očetu se sin imenuje, po njem dobro ali slabo sluje za mnoge zarode. Rajne matere koščiče v črnej zemlji počivajo, ali materne čednosti in slabosti hčeri po svetu nosijo, pokojnici slavo ali nečast, jej lepšajo diko nebeško ali jej množijo muko peklenško. Oh, naj bi očetje in matere ovo resnico bolj živo sponali in za svojo deco lepo skrbeli.

58. Blagor mladenču, kateremu ljubeznjivi nauk vrlih starišev glayico osvita, domača šola razdani, kateremu vrle više šole um obsijejo, pa tudi sree za vse ogrejejo, kar je drago in prav.

59. Mladenča v više šole poslati, ki nima glave ne srea, je *postopačev število množiti*, domačih kopačev pa zemlji jemati, kateri so ji veliko potrebnejši, kakor pisači. *Mladenča prebrisane glave in srca blagega za šolo obuditi, je najzlahtnejše dobro delo*. Kdor to stori, celo domovino osreči, in za prihodnje dōbe toliko dobrega vtemelji, da se taka zasluga ne dá zadosti ceniti ne dohvaliti.

60. Le prazen sod močno bobni, in smetljiv klas visoko glavo nosi.

61. Udje rodbine so tudi hlapci in dekle, dokler so pri hiši, in z družino pridejo domači otroci v obče več v dotiko, kakor je želeti, *ter se naučijo od njih večkrat kaj slabega, kakor kaj dobrega*. Pri izbiranju poslov naj bodo tedaj stariši jako previdni, *da ne dobijo v hišo razuzdanega hlapca pa pohujš-*

ljive dekline; in če se vendar v službi kot taki pokažejo, je najboljšje jih brez odlašanja z dobrim odpraviti.“

62. Za dobre posle pa se preblagi Slomšek tako-le poteguje: Kar gospodar ne vidi in gospodinja ne izvé, sveta spoved popravi, ozdravi božja miza in družino pridno stori, da Bogu in gospôdi lepo služi, ako sta gospodar in gospodinja družini iz srea dobra. *Ako ni gospodar poslom oče, temveč župan, bo tudi hlapec gospodu le tlačan; če si gospodinja svoji dekli le rogata mati, tebi dekla tudi ne more srca dati; če pa družina do tebe srea nima, bo neprenehoma žalostna zima pri hiši, bo pogosto vrelo in grmelo, pa malo pohlevnega deža in ljubega solnea. Pri taki hiši služiti ni dobro, kder gospodar vedno razsaja, in gospodinja muhe lovi, ubogo družinče lepe besede ne čuje in ne vidi prijaznega obraza. Saj družinče ni živinče, ampak je otrok božji, in vendar nahajamo čemerno gospôdo, posebno take rogate gospé, ki dajejo svojemu kužeku mesó, svoji družini pa gôle kosti; pes na mehki blazini počiva, dekla pa v mrzli sobi zimo ogreba.*“

III. Slomšek o šoli.

1. „*Dobra šola glavo razjasni in srce za dobro ogreje; in to je šole prvi, sveti namén.* Učiti otroke po krščansko modro živeti, si za časno in za izveličanje večno skrbeti, za to je šola. *Pošteno dejanje ima v šoli prvo — posvetno znanje poslednje mesto.* Dobro je znati pisati in brati, pa stokrat bolje pošteno ravnati. Brez modre glave in pravičnega srea je tudi nemška beseda prazen mak. *Slovenci! ne bodite abotne šalobarde, le na nemščino gnati, pobistrenje glave in požlahnenje srca pa zanemarjati. To bi bilo narobe delo.* Šole so nam potrebne, to lahko vsak spozna; ali kdor le po nemški besedi šole ceni se močno goljufa. Gorje vam, ako svoje otroke le za to v šolo pošiljate, naj bi se nemščine učili, za modro glavo in pošteno sree vam pa ni mar! *Nezarobljeni, napuhnjeni otroci vas bodo po nemško kleli, vi stariši pa bote po slovensko solze točili.* Potrebneje je se Boga bati in spoštovati stariše, kakor nemškovati. Dobra je nemška beseda, dobra, in kdor se je utegne lotiti, naj ne zamudi, pa jedina pot k pravi sreči ni, kakor nekateri mislijo. Lepo Bogu služiti, očeta in mater lepo imeti, casarju in od Boga dani gosposki pokoren biti, svoje delo dobro znati, svoje dolžnosti zvesto izpolnjevati, križe in težave (Adamov jarem) voljno nositi, veselo živeti in srečno umreti: ti zlati nauki so človeku veliko potrebnejši, ko nemščina; ona bodi pridnim šolarjem navržek. Tako nas sam Jezus uči rekoč: „Iščite pred vsem božjega kraljestva in njegove pravice, yse drugo vam bo navrženo.“ Ta zlata beseda tudi za naše šole velja.

2. *Šola je božji dar, dokler je krščanska in pa pridna, v koji se deca učijo Boga spoznavati in mu lepo služiti, stariše ubogati, gosposko spoštovati, ljubiti svojo domovino, dopolnjevati vestno svoje dolžnosti in pa zadovoljno živeti. Ako pa stariši le za nemško besedo svoje otroke v šolo pošiljajo, se le na šolo zanašajo, jih doma učiti in tudi strahovati pa opuščajo, če oče in mati ne pogledata, kaj deca po poti v šolo in iz šole počno in s kom hodijo, nikdar ne pobarata kaj in kako se učijo; — kadar otroci pogosto iz šole ostajajo, jeden dan grejo, po dva dni pa pasejo, domá otroke pestvajo, ali se potepajo;*

— v šolah, katere nimajo skrbnega, dosti ostrega učenika, ki otrokom vsako svojevoljo da, ali če jih postrahuje, oče in mati jezno nad školnika sežeta, ga v pričo otrok zmirjata in hudobni deci potuho dajati: take šole so iz pekla doma; bolje, da bi jih ne bilo. Takih je, žali Bog! med nami preveč, dobrih pa premalo, ker naši ljudje naše šole premalo obrajtajo, prave skrbi za šolo nimajo, in še to na domačem pragu pokvarijo, kar se v šoli dobrega zgodi.

3. Doma se nauku le dobro dno naredi, *v šoli se nauka čeden stan postavi; otroke v šolo pošiljati je starišev sveta, velika dolžnost, kojoj veliko njih ne razumi, ne dopolni.* Stari ajdje so učitelje drago plačevali — sedajni Indijanci v američanskih dobnavah iz plovov šolo napravijo, s škorjami pokrivajo, in misjonarje milo prosijo, naj jim otroke učijo. — V naših krajih pa stariše najdeš, kateri bolj skrbé živini za rejo, kakor otrokom za dober nauk, rajši plačajo za glavo živine na planini goldinarja dva, kakor za otroka v šoli jednega. Potem toliko otrok nevednih odraste, katerih *Bog* je blago, jesti in piti pa *nebesa*, in konec *pogubljenje*. — *Otrok ne v šolo dati se pravi jim lep talent zakopati.* Bog ga bo tirjal iz starišev rok. — *Velik greh je, če oče ali mati otrokom pohištvo, zemljišče in premoženje ponidom zapravi; pa še večja krivica, če se jim potreben poduk ne preskrbi.* Zanikarn oče otroka v šolo ne dá, da vsako leto po dva goldinarja prihrani, pa ne pomisli, da otroku več ko jezer goldinarjev škode napravi. Otroka doma obdrži, da mu kake krajcarje zasluži, v šoli pa zlate zamudi, katere krščanski učitelji delijo; zakaj vsak dober nauk je zlata vreden. Ali se pravi to modro gospodariti — otroke prav oškrbeti? Bog nas varji vsake uime, posebno pa trojne nesreče: *skopih starišev*, katerim se denarjev več mili, kakor otrok, — *zanikarnih starišev*, kateri nimajo za otroke nobene prave skrbi, in divjake izredijo. — *Bog nas varji slabo izrejenih otrok; oni so največja nesreča.* (Dalje sledi.)

„Lastovkam“

Praktična obravnava te pesmi, str. 41, II. berilo.

1. Uvod.

Imenuj nekatere selivne ptice A! Škorec, škerjanec, pastaričica, lastovica, kukovica. — Zakaj se imenujejo te ptice selivke? — Ker se preselé jeseni v tople kraje. — Zakaj odleté tja? — Ker jim je pri nas po zimi premrzlo in ker hrane ne najdeje. — Kedaj odleté selivke v tople kraje? — Jeseni. — Kedaj se vrnejo k nam? — Pomladi. — Kaj nam naznanjajo sè svojim prihodom? — Veselo vigréd. — Katere selivke so se letos že vrnile k nam? — Škorec, pastaričica, škerjanček, lastavica. — Kako dolgo so že lastovice tukaj? — 14 dni, 3, 4 tedne. — Kje gnjezdijo lastovice? — Pod stropom, ali pa po vežah, v hlevih in skednjih. — Kako se imenujejo tiste, katere naredé svoje gnjezdo pod stropom? — Domače ali yaške last. — Kako jih spoznamo? — Po belem trebuhu in kratkem repu. — Kako se zovejo one, katere imajo gnjezdo po vežah, hlevih itd.? — Hišne ali mestne lastovice. — Kako se spoznajo? Po rujavem podvratku in dolgem, viličastem repu. — Iz česa naredé

lastovice gnjezdo? — Iz blata. — Kaj polagajo vmes? — Bilke. — S čim se hranijo lastovice? — Z žuželkami, katere v zraku ulove. — Kakšne so tedaj te ptice? — Zelo koristne. — Kako se naj za tegadel človek proti njim vede? — Jih naj varuje. — Lastovice tudi človeka razveseljujejo. Kako veselo nam bije sree, ko vidimo v pomladi prvo lastovico, kajti dobro vemo, da je minula ostra zima in nastopila prijetna vigred. Kako radi gledamo lastovice, ko švigajo kakor blisk po zraku, kako radi jih poslušamo, kadar žvrgolé, kako milo nam je pri sreč, kadar stojimo pred gnjezdom, iz katerega gleda valeča lastovica, kakor da bi se nam hotela zahvaliti, da smo jo vzeli pod streho. — Kaj povedujejo ljudje o lastovicah? — Da tam ne pogori, kjer so se naselile, da v tako poslopje strela ne udari, sploh, da prineso srečo k hiši.*)

2. Učitelj pesem prečita.

3. Učenci preberejo pesem 2—3krat.

4. Učenci berejo posamezne odstavke, učitelj pa pojasnuje manj umljive besede in stavke ter pomaga učencem sestaviti zapopadek posameznih odstavkov, n. pr.:

Beri prve četiri vrste B! Kdo govori te besede? — Človek. — Kaj se pravi: „Bog vas sprimi“? — Bog vam daj srečo, Bog bodi z vami, bodite mi pozdravljene. — Kaj bi lahko rekli namesto „ostrej zimi“? — Hudi, trdi zimi. — Kako se imenuje v pesmi kraj, v katerem človek lastovke tako pozdravlja? — Planinski „raj“. — Kaj se pravi „raj“? — Paradiž. — Kako pa, da se naš kraj „paradiž“ imenuje? — Ker je kraj lep, ker so travniki, polja ozele- neli, po livadah in vrtilih se razevetajo cvetlici, in tudi drevje se začne kinčati s krasnim, dišečim cvetjem. — Zakaj se imenuje planinski raj? — Ker je ta kraj, katerega misli pesnik, v planinah. — Zapopadek teh vrstic je tedaj:

Človek z veseljem pozdravlja lastovke, katere so prihitele iz daljnih krajev zopet nazaj k nam.

Ponovi Š! B!

Čitaj druge štiri vrste C! Kako se tukaj lastovke imenujejo? — Pomladi znanilke. — Zakaj? — Ker nam pomlad naznanjajo? — Kako še se one ime- nujejo? — Sreče nosilke. — Zakaj? — Ker k hiši srečo prinašajo, kakor pra- vijo ljudje. — Kaj se pravi „dom“? — Stanovanje, prebivališče, gnjezdo. — Kaj lahko rečemo namesto „postavite“? — Naredite. — Kaj se pravi „Blagor“? — Dobroto, srečo.

Misel drugih četerih vrstic je tedaj:

Lastovke nam naznanjajo veselo vigred, in srečna je hiša, kjer one gnjezdijo.

Ponovi R! Ž!

Beri zopet štiri vrste P! Kdo je „gostoljuben“? — Tisti, ki goste ljubi, rad sprejema. — Kaj se pravi: „strop je gostoljuben“? — Strop rad ima la- stovice za goste. — Kaj se pravi „pripnite“? — Pritisnite, prilepite. — Kaj se pravi „gojite“? — Redite, izreжайte. — Kaj bi naj one gojile? — Svoj zarod. — Kaj pa je „zarod“? — Mladiči. — Zakaj se imenuje zarod „srečo- nosni“? — Ker nam njih zarod, kakor pravijo ljudje, k hiši srečo prinaša.

*) Ako se je pred obravnavo te pesmi v naravopisni uri lastavica pogovorila, — kar bi vseskozi kazalo, — ni treba tako dolgega uvoda; nekaj ponavljavnih (se ve da primernih) vprašanj zadostuje.

Zapopadek teh vrstie je tedaj:

Človek vabi lastovke, naj bi si naredile na njegovem stropu gujzdu in v njem naj valile in redile svoje mladiče.

Ponovi K! J!

Beri do konca Ž! Kaj se pravi „branil“? — Čuval, varoval. — Kaj pomenijo besede „nežni rod“? — Šibki in slabi mladiči. — Kaj pa pomenijo besede „mali dom“? — Majhno stanovanje, gujzdo. — Kaj se pravi „z roko kruto“? — S hudobno, sovražno roko. — Katero besedo lahko stavimo namesto „izmakne“? — Vzame, ukrade, zatare. — Kaj se pravi „Čuval bom“? — Pazil, gledal bom na nje, stražil jih bom.

Zapopadek zadnjih vrstie je:

Človek obljubi lastovkam, da hoče skrbno varovati gujzdo in mladiče pred vsakim sovražnikom.

Ponovi to K! F!

Ponovi misel prvega, drugega, tretjega, zadnjega odstavka P! F! V! Š!

5. Nauk se razvije.

6. Pravilno čitanje se ponavlja.

7. Pesem se memorira.

Josip Lasbahar.

Logika.

Spisal Dr. Josip Križan,

kr. gimnazijski profesor v Varaždinu.

(Dalje.)

§ 36. Razdelba sôda po načinu (Modalität).

Z načinom določuje se veljavnost sôda, ker ž njim se izrazuje, kako je predikat s subjektom združen, in kako njuna medsebná razmera deluje na sôdeči razum, da on more sôd izreči. Ta razdelba je osnovana na zakonih mišljenja. Po načinu delimo sôde:

1. Asertoriški ali jestoviti trdivni (*judicia decernentia, adserentia, vulgo assertorica*) sô oni sôdi, ki so neposrednje očitni, ker njih veljavnost ni odvisna od veljavnosti ali neveljavnosti jim nasprotnih sôdov. Oni se osnivajo na zakonu istosti, ker njih trditev ali nekava osniva se na spoznanju istosti ali neistosti med subjektom in predikatom. Razmera med subjektom in predikatom je tedaj taka, da jo naš razum kot tako priznaje. Obrazec jim je: „S je P“ in „S ni P“. N. pr.: Peč je topla. Vreme ni lepo.

2. Problematični ali mogočni (*judicia nihil decernentia vulgo problematica*) so oni sôdi, v katerih je razmera med subjektom in predikatom takova, da je njuno združenje mogočno ali nemogočno. Oni se osnivajo na zakonu protislovja in se izrazujejo s tem le obrazcem: „Mogoče, da S je P“ in „Mogoče, da S ni P“. N. pr.: Mogoče je, da bo leto rodovitno. Mogoče je, da na Neptunu ljudje prebivajo.

3. Apodiktični ali nujni (*judicia apodictica*) so oni sôdi, kateri se ne morejo spremeniti v sôde njim nasprotno v katerih je tedaj razmera med subjektom in predikatom takova, da inaçiša ne more biti. Oni ošnivajo se nas zakonu izključenega tretjega in imajo tale obrazec: „*S mora biti P^a* in „*S ne more biti P^a*. N. pr.: Premér kroga mora enak biti dvema polomeroma. Vsi koti ravnega trikota morajo enaki biti dvema pravima kotoma. Pravi kristijan ne more biti brezbožec.

Ta razdelba sôdov po načinu ima svojo veljavo za brezuvetne in uvetne sôde. —

§ 37. Analitičen in sintetičen sôd.

Z ozirom na to, ali sôd, ki združenje ali razdruženje dveh pojmov izreka, vsebino in obseg ž njim zrduženih ali razdruženih pojmov samo razjasnjuje ali razširjuje, delimo sôde na *analitične* in *sintetične*.

Sôdi namreč, ki združenje subjekta s predikatom opravljajo, ne da bi se vsebina subjekta prekoračila, imenujejo se *analitični*. Predikat takih sôdov je ali notranji znak ali pa rod subjekta, in baš zato, ko se zamisli subjekt, zamisli se ob enem tudi predikat; dodani predikat tedaj subjekta ne razširjuje, ampak ga samo razjasnjuje, ker on o subjektu ono izreka, kar sam zadržuje. Taki sôdi, akoprem so veljavni, itak niso znameniti, ker se ž njimi v mišljenju ne napreduje; ono se namreč giblje samo v določenih mejah vsebine in obsega pojmove, ki se združujejo. Takó so n. pr. ti-le sôdi analitični: Drevo je rastlina. Sneg ni topeč. Enakostran trikot ima enake stranice.

Ko bi imeli zgolj analitične sôde, tedaj bi ne mogli stvarjati niti novega združenja med pojmi, niti novih pojmov, ker predikat, kakor v omenjenih primerih vidimo, izreka o subjektu samo ono, kar je uže v njegovej vsebini, in tedaj ne seznanja z ničim novim.

Sôdi pa, ki opravljajo edino takrat združenje ali razdruženje pojmov, ako se vsebina subjekta prekorači, imenujejo se *sintetični*. S takimi sôdi tedaj v mišljenju napredujemo in spoznanje razširjujemo. Sintetični sôdi združujejo ali razdružujejo dispartne pojme in razlog njihovemu združenju ali razdruženju ne more se z njihovimi medsebnimi logičnimi razmerami iznajti, ampak osniva se na izkušnji in na začutjenju. N. pr.: Vsa telesa so težka. Ljudje so marljivi.

Opazka. Glasoviti modrijan Kant je prvi delil sôde na analitične in sintetične; pa ta razdelba sôdov je oziravna (*relativ*), ker se iz analitičnih lahko izvajajo sintetični sodi. Dalje izreka omenjena razdelba psihologično istino, da se medsebna razmera pojmov stoprav postopno, tekem časa spozna. Prav za prav sintetični sodi niso predmet logike, ker ona bavi se samo s formalnimi pojmi, a pri sintetičnih sodih mora se tudi ozirati na metafizične razmere. (Lindner stran 54.)

§ 38. Sestavljeni sôdi.

Sôd, ki ima v svojej celosti več enojnih sôdov združenih, zove se *sestavljen*. Sestavljeni sôdi se tedaj lahko razstavijo v enojne, ker njihov subjekt ali predikat ali oba zadržujeta več pojmov. Enojni sodi morejo se v sestavljenem združiti v celost ali tako, da oni v združenej celosti svojo prvobitno obliko zadržijo, ali pa tako, da enojni sodi v združenej celosti svojo obliko spremenijo; prva združitev zove se: *zvez*, druga: *zlív*. Jezik izrazuje v neizmerno mnogih

oblikah zvez in zliv enojnih sodov, in te različne oblike izražujejo se v jeziku z različnimi vezniki, ki namreč enojne stavke med seboj spajajo; a od te velike množine sestavljenih oblik so za logiko samo ti le sestavljeni sodi važni:

1. Uvetno (*hipotetično*) sestavljeni, to so oni sodi, v katerih so enojni v sestavljenem celost z vezniki „ako — tedaj“ združeni.

2. Brezuvetno (*kategorično*) sestavljeni so oni sodi, v katerih so enojni z vezniki „in — in“, „ne samo — ampak tudi“, ali — ali“ itd. v celost sestavljeni.

§ 39. Uvetno sestavljeni sodi.

Ako dva enojna soda združimo v tako celost, da med njima nastaja razmera razloga in posledka, tedaj imamo *uvetno sestavljen sód*, ki se izražuje s tem-le obrazcem: $A < B \sim C < D$, to je, ako „ A “ je „ B “, tedaj „ C “ je „ D “. N. pr.: Ako je Bog pravičen, tedaj poplača dobra dela.

Oni sod. iz katerega kot iz razloga drugi sod sledi, zove se *sprednik* (*antecedens*), oni pa, ki ga sprednik kot posledek povzročuje, zove se *naslednik* (*consequens*). V našem obrazcu je „ $A < B$ “ sprednik „ $C < D$ “ pa naslednik.

Vsled tega je po pravem vsak uvetni sod sestavljen. Mnogokrat je vendar uvetni sod samo navidezno sestavljen. Tako n. pr. moremo mesto uvetno sestavljenega soda: „Ako se pomlad približuje, tedaj cveto cvetlice“ reči ta le enojni sod: „V pomladi cveto cvetlice.“ Ker vsak sod izražuje uvetno misel, zato moremo brezuvetne sode v uvetne in uvetne v brezuvetne premenjati. Tako n. pr.: „Jako ogreto zlato se tali“, glasi se uvetno: „Ako se zlato jako ogreje, tedaj se tali“; uvetni sod: „Ako imata dva trikota vse stranice enake, tedaj sta skladna“, glasi se brezuvetno: „Dva trikota z enakimi stranicami sta skladna.“

Tudi uvetne sode delimo z ozirom na kakovost in kolikost na *trdivne in nekovne*, na *obče in delne*, in tako imamo te-le obrazce:

1. Vsakokrat, ako A je B , je C tudi D .
2. Nikoli, ako A je B , C ni tudi D .
3. Časih, ako A je B , je C tudi D .
4. Časih, ako A je B , C ni D .

Primeri: 1. Vsakokrat, ako se dve različno gosti tekočini pomešate, je gostejša zdolej. Vsakokrat, ko se železna kroglja ogreje, poveča se njen obseg. 2. Nikoli, ko človek delo opravlja, ni brezdelaven. Nikoli, ko dežuje, ni nebo brezoblačeno. 3. Časih, ko dežuje, sije tudi solnce. Časih, ko knjiga izide, hvali se. 4. Časih, ko starši dete oskrbijo, je nehvaležno. Časih, ko vinogradi obrode, vino ni dobro.

Ker posledek uvetnega soda ni vezan samo na določeni razlog, iz katerega se izvaja, zato se morejo prostovoljno obrniti od uvetnih sodov samo oni, katerih sprednjik je istovreden (*aequipollent*) z naslednikom; taki uvetni sodi imenujejo se pa *prevračni* (*reciprocable*). N. pr.: Ako se trikotni popolnoma pokrivajo, tedaj so skladni. Ako so trikotni skladni, tedaj se popolnoma pokrivajo. — Mnogo učnih stavkov v geometriji je *prevračnih*, ali *prevračni* stavek mora se posebej dokazati.

Obrazec uvetnim sodom, ki imajo dva sprednika in dva naslednika je ta-le: „ $A < B \sim C < D: E < F \sim G < H$ “; to je: *Ako A je B , in C je D , tedaj tudi*

E je F in G je H. N. pr.: Ako se narod bavi z gospodarstvom, povzdiguje obrnost, napreduje v znanostih in umetnostih, tedaj se obogati in znanstveno naobrazi.

Uvetni sodi izrazujejo samo tedaj istino, ako je med sprednikom in naslednikom razmera razloga in posledka, inace pa laž. N. pr.: Ako je hiša velika, tedaj je lepa. Ako učenec v šolo hodi, tedaj v naučnih predmetih dobro napreduje.

§ 40. Brezuvetno (kategorično) sestavljeni sodi.

Brezuvetni sod je sestavljen, ako ima subjekt dva ali več predikatov, ali isti predikat dva ali več subjektov, ali slednjič, ako ima isti sod več subjektov in tudi več predikatov, ki so med seboj po 2. pravilu § 38. združeni.

Brezuvetno sestavljenih sodov imamo več vrsti in sicer: 1. Konjunktivni. 2. Razločivni ali disjunktivni, in 3. delivni (*divisive*) sodi. (Dalje sledi.)

Poprava: V 3. števil., stran 44. sta po pomoti izostala cela dva §§., katera tukaj dostavimo. Po besedah „*more obdržati in*“ v 5. vrsti od zgoraj naj se namreč blagovoljno uvrsti:

in nikave, ampak tudi uči, kedaj se mora nova misel zavreči, in baš zato imenuje se zakon protislovja načelo zanekavnega postavka (*Princip der verneinenden Thesis*).

Zakon protislovja se rabi mnogoterno v matematiki in v pravoslovju.

§ 11. Zakon izključenega tretjega.

Zakon izključenega tretjega (*principium exclusi tertii sive medii inter duo contradictoria*) osniva se na tem, da ista misel izrazuje ali samo trditev ali samo nekavo, nikoli pa obojega ali celo tretjega. Oblika mu je ta-le: „*A aut est aut non est*“; *A aut est B aut non est B*“. To je: 1. Misel je ali veljavna ali neveljavna, ima se pridržati ali zavreči. N. pr. on mi je prijatelj, ali ne; tretje biti ne more. 2. *A* ali potrjava *B* ali ga neka. Z mišljeno mislijo *A* more se predikat *B* ali združiti ali ne; tretje biti ne more. Vsled tega sta toraj v zakonu izključenega tretjega združena oba poprejšnja zakona. Po njem določuje se vsakemu mišljenju edino mogoča oblika trditve in nekave, ker v drugih oblikah se mišljenje izraziti ne more.

S zakonom izključenega tretjega moramo iz istine izvoditi protislovno laž nasprotnega stavka; n. pr.: brat je pošten, toraj brat ni nepošten.

§ 12. Zveza in razloček zakonov mišljenja.

Mišljenje, kakor smo omenili, razodeva se v dveh temeljnih oblikah, in sicer kot trditev in kot nekava. Ker zakon razloga tirja, da ima vsaka misel veljaven razlog, zato mora vsaka trditev in nekava svoj razlog imeti. Zakon istosti nam daje razlog za trditev, zakon protislovja pa za nekavo, in zakon izključenega tretjega uči, da se mišljena misel mora zavreči, ako nema svojega razloga za pridržanje ali odobrenje. Po tem, je li razlog formalen ali realen deli se mišljenje na sintetično in analitično.

Društvena poročila.

Razbor. (Celjsko učiteljsko društvo) Zapustila nas je pusta zima in vedno krasneje se razvija vesela pomlad. Kamor koli se oko ozre, povsodi ga razveseljuje živahno gibanje dan na dan naraščajočega življenja.

Tudi celjskega učiteljskega društva polastilo se je pomladansko življenje. Zbralo se nas je k prvemu in glavnemu letošnjemu zborovanju na dan 1. aprila še tolikošno število, da nam je bilo lahko pokazati, kako nam za prevzvišena načela in svete dolžnosti našega društva srca plamte. Želeti bi pa bilo in skrajni čas je, da bi se v zajemno delovanje in vspešni napredek na težavnem a prevažnem polju našega poklica gorečnost tudi izostalih udov poprijela. Na noge, tovarši! Opustimo malomarnost in društveno životarenje. Le „viribus unitis“ dosežemo v društvu stavljeni nam smoter. Upamo, da bo prihodni 6. dan majnika pokazal, da je celjsko učit. društvo povsem še vredno spoštovanja, katerega vživa v vseh prijateljskih in neprijateljskih krogih. Trdno se zanesemo, da to prijateljsko pozivljanje ne bode ostalo „glas vpijočega v puščavi“. Da se ne varamo, v to pomozi Bog in lastna zavest vsakega!

Kakor že zgoraj omenjeno zborovalo je celjsko učiteljsko društvo 1. aprila v prostorih celjske okoliške šole pod predsedništvom vrlega g. Lopana. Po prijaznem pozdravu, z katerim je predsednik otvoril zborovanje, konstatovalo se je najprvleje dovoljno število udov. Na to prečitali so se došli dopisi. Med temi mi je posebno omeniti pisma došlega od prezaslužnega g. A. Rožeka, dež. šol. nadzornika v Gradcu. Zelo ljubljivo se omenjeni gospod zahvaljuje za čestitko ob priliki nja najvišjega odlikovanja ter vse štajerske učitelje navdušuje k vstrajnemu delovanju in vestnemu izpolnovanju priseženi dolžnosti.

Tako mi je tudi omeniti dopisa iz Tominskega od tamošnjega učit. društva, v kojem se vsi v sodelovanje radi priboritve vzboljšanja gmotnega stanja vabijo, recimo kar zadeva vpokojnino, vštevanje službenih let pred izpitom učit. sposobnosti, itd.

Zaradi posebne važnosti izročil se je ta dopis trem gospodom sodom v pretres, kateri bodo pri prihodnem zborovanju natančneje o tej stvari poročali.

Temu je sledilo poročilo tajnika g. Jarca, kateri je z hvalevredno natančnostjo značil društveno delovanje v minulem letu. Enako natančno je bilo tudi poročilo blagajnika g. Kregarja. Obema se za vestno poslovanje izreka posebna zahvala.

Na to se je vršila volitev novega društvenega vodstva. Predsedništvo prevzel je za ta čas najstarejši navzoči ud društva: g. Rupnik. Voljen je bil predsednikom: g. Brezovnik, podpredsednikom g. Lopan, odbornikoma: gg. Jurko in Klopčič, tajnikom g. Ogorelec, blagajnikom in knjižničarjem g. Kregar, in pevovodjem g. Pečovnik.

Novo izvoljeni predsednik razveseli navzoče z krepkim nagovorom, v katerem posebno bratovsko podpiranje v sodelovanju priporočuje. Bivšemu predsedniku g. Lopanu se za vestno in vspešno vodstvo društva najiskrenejša pohvala izražuje. Dopisila „Učit. tovarišu“ prevzame g. Ogorelec, „Popotniku“ pa Jurko. Konečno mi treba še objaviti, da ostanemo naročniki „Učit. Tovaršu“, „Popotniku“, „Vrtecu“, in „Päd. Zeitschrift“. Društvenina ostane tudi v bodoče pri starem.

Prihodno zborovanje se bo ravnotam, kakor do sedaj, vršilo 6. maja. Natančneje vabilo pošlje predsedništvo.

B. J.

Sv. Marjeta niže Ptuja. Učiteljsko društvo za ptujski okraj imelo je v 1. dan t. m. svoje zborovanje v okoliški šoli. Udeležilo se je 21 udov.

Točno ob 11. uri otvori predsednik gosp. Žiher zborovanje ter obžaluje, da se 4. marcija ni moglo vršiti mesečno zborovanje, ker nam je naglo zapadli sneg vdeležitev preprečil.

Po prečitaniu in odobrenju zapisnika zadnje seje, poroča g. nadučitelj Robič, zastopnik učiteljev v okr. šolsk. svetu ter nam na razna prejšnja vprašanja naznani, da je dež. zbor štajerski v seji 17. januv. t. l. sklenil, § 13., odst. 8 in § 27., 13., 14. in 15. našega deželnega šol. zakona z dne 8. februvarja 1869. leta in § 32. istega zakona z dne 4. februvarja 1870. leta predrugачiti, s katero premembo se hoče po najvišji sankciji kaznovanje radi šolskih zamud in iztirjanje glob od kraj. šol. svetov odvzeti ter okrajnim šolsk. oblastem izročiti. Zatem stavita se dva nasveta radi majniškega izleta, kojega priredi po navadi društvo vsako leto. Nasvetovana je bila sv. Marjeta in Ptujaska gora. Čeravno je društvo pred nekaterimi letmi priredilo izlet na ptujsko goro, ki se je vrlo dobro obnesel, odločila je večina vendar le kot cilj letošnjega izleta spet krasno ležečo Ptujsko goro, ker se hočemo 5. maja (na kateri dan se je odločil izlet) prav dobro imeti in za nekaj ur težje našega stanú pozabiti. Z ozirom na ta izlet sprožila se je želja, naj bi se pri slovesni maši o tej priliki pela nova maša. Ta nasvet se enoglasno sprejme, in gospod nadučitelj Serajnik naprosi, da izbere primerno pesem*). Dolžnost vsakega društvenika bodi, da po svoji moči skrbi za dober izid tega izleta. Program se bo naznanil. Na veselo in mnogobrojno snidenje!

J. Weinhard.

Iz Ljutomera. V dan 1. aprila bilo je prvo zborovanje našega uč. društva v tem letu. Morebiti je ta ugodni dan bil kriv, da se nas je toliko število snidlo. Gospod Tone Herzog prednašal je „Zgodovino ljudske šole“. Ker je bil govor zanimivo sestavljen, sledili so mu navzoči s pozornostjo od začetka do konca.

Drugi govor g. S. Cvahte-ja o vobraznosti v ljudski šoli bil je itak v zadnji številki „Popot.“ natisnen; o njem lahko č. čitatelji sami sodijo. Zanimiv pa je bil osobito zaradi tega, ker se je na koncu govora vnela živahna debata, katere so se skoro vsi mlajši učitelji našega društva udeležili. Želimo še več takih govorov!

Bodoča seja bo 13. majnika pri sv. Križu na murskem polju. Zanašamo se na obilno udeležbo. — Tu še bi rad ponovil misel, ki je bila že večkrat in na mnogih krajih izprožena. Manjkajo nam pesmi, posebno za nižjo stopnjo. One v „Slavčku“ ne zadostujejo. Po mojem mnenju bi se moral osnovati odbor, bodisi v Mariboru ali kje drugje; njemu bi poslali učitelji in tudi drugi v narodu ali kje indi, nabrane pesmi. Odbor bi je potem pregledal, zbral in izdal.***) Vredno bi bilo, to svar pretuhtati in jo potem izvesti, ne pa, kakor navadno, da se govori in govori in naposled se vse pusti. V delu je uspeh!

Josephus.

Št. Jurij v Slov. goricah. (Št. lenartško društvo.) Dolgo, dolgo nam je narava v tem pustem zimskem času, kakor nalašč, branila se sniti, in še-le mila spomlad nam je dovolila, da smo se — če tudi v skromnem številu — sešli 1. dan t. m. pri sv. Lenartu k društvenemu zborovanju. Od 20 učiteljev v okraju prišlo jih je 11. Okolu 11. ure je gospod predsednik otvoril sejo, vse navzoče kolegalno pozdravivši in na-

*) Gospod nadučitelj Serajnik je naznanil, da se bo pela X. maša iz Mohorjeve Cecilije št. 28, 29 in 36. — Tantum ergo III. št. 113 iz iste zbirke.

**) Kolikor nam je znano, je marljiv naš sodrug tako zbirko že sestavil in upamo, da jo tudi kmalu vbelodani.

Vredn.

znanjajoč, da je nadučitelj pri sv. Trojici gosp. J. Krajnc iz društva izstopil gosp. Srečko Škerjanc (sv. Ropert) pa pristopil. Za tim se je zapisnik zaduje seje brez ugovora odobril. Na to je g. Budna predaval zgodovinsko pomljivo pripovedko iz okolice sv. Benedikta — „o krvavem travniku“ — (Glej „Drobtince“, 26. letnik 1862.) — Tako tvarino bi res bilo dobro zbirati in jo v „Popotniku“ ali pa v „Ljudski knjižnici“ priobčiti.

Gledé tretje točke dnevnega reda sta gg. Javnik (sv. Anton) in Horvat (sv. Lenart) govorila o ponadrobnejšem načrtu „druge slovenske slovnice“.

Dalje je sledil zanimljiv govor g. Reicha o „različnih dežih“. — G. govornik se je spominjal žabjega, žeplenega, krvavega deža in še drugih. — Ob jednom nam pa tudi dokazal, kako ta ali uni dež nastane in kaj si ljudstvo o njem misli in govori.

Končno je vodja pevskega zbora g. V. Kristl (sv. Barbara) predlagal različne pesmi, katere bi se najpoprej popevale. Društvo si je zbralo: 1. Na straži, 2. Pri zibeli, 3. Das ist mein Oesterreich in 4. Nach den Bergen.

Prihodno zborovanje bode v 2. dan velikega travna pri sv. Trojici v Slov. gor. — Gg. kolegi se uljudno k obilnej udeležbi vabijo.

Svojinir Ž.

Dopisi.

Maribor. (IV. dež. učit. konferencija. — Lep pirih.) Ravnokar nam je došel ukaz c. kr. dež. šolskega sveta štajerskega z dne 18. marc. t. l. šte. 1468, s kojim se naznanjajo vprašanja, na podlagi katerih se bode letos vršila v Gradcu četrtá deželna učit. konferencija. Glasé se v slovenskem prevodu tako-le: 1. Kako se dá po šoli spoznanje na kmetijskem polju (auf landwirtschafft. Gebiete) najizdatneje pospeševati? — 2. Kaj ima obsegati pouka ljudske šole z ozirom na zdravstvo? — 3. Domovinoslovni pouk v ljudski šoli (njegov nalog, gradivo in metoda). — 4. Pomožna in nazorna sredstva za naravoslovni pouk na višji stopnji ljudske šole; način njihove uporabe. — 5. Učni red pri obravnavi nemščine na ljudskih šolah sè slovenskim poučnim jezikom. — Bržkone se bode, vsaj o nekaterih teh vprašanjih posvetovalo tudi pri letošnjih uradnih okr. učiteljskih zborih. Zdelo se nam je torej umestno, da je naznanimo pravočasno č. „Popotnik“-ovim bralcem. — Kakor se nam poroča iz dobrega vira, dobilo bode učiteljstvo pri sv. Magdalení v Mariboru personalno doklado v znesku, da se dopolni plača posameznih učiteljev do plače 1. vrste. Dasiravno v enem kraju je namreč uvrstena ta predmestna šola vendar v nižji plačilni razdred (namreč v II.) nego mestne šole, katere so v I. plačilnem razredu. Ta poboljšek toraj dotičnim učiteljem po vsej pravici gré in mi jim ga iz srca privoščimo kot kaj prijeten in lep — pirih.

Pilštanj, 18. aprila 1886. († France Pintar.) Zopet nam je nezizprosljiva smrt pobrala blagega tovariša in nadepolnega sotrudnika na polju národnega šolstva. 8. aprila t. l. se je namreč na Pilštanju gosp. France Pintar za dolgo boleznijo (jetiko in boleznijo v sapniku) previden sè sv. zakramenti za umirjoče preselil v boljšo večno domovino.

Ranjki je bil rojen 15. novembra 1861 na Pilštanju pri Kozjem. Potem, ko je domačo, farno šolo nekaj let prav pridno obiskoval in vrlo napredoval, so ga skrbni stariši enako starejšemu sinu Josip-u (sedaj

marljiv in na slovstvenem polju obče znan učitelj v Koprivnici) namenili za učiteljski stan ter ga dali v Ljubljano, kjer je v IV. razred ljudske šole stopil. Ko je še potem I. razred tamošnje realke in tako imenovani pripraviljavni tečaj dovršil, prestopil je v učiteljišče in si jeseni l. 1882. po dovršeni skušnji pridobil spričevalo zrelosti. Tega leta se mu je pa tudi vsled prehlajenja vgnjezdil črv bolezní v pluča, ki mu je polagoma telesne moči razjedal. Ceravno že tedaj bolehen, vendar je nastopil 15. oktobra 1882. iz ljubezni do svojega poklica podučiteljsko službo v Zdolah (okraj Brežee). Deloval je tukaj eno leto, potem je še služil v Stopercah (okr. Ptuj) in od aprila 1885. na trirazredni ljudski šoli pri sv. Barbari v Halozah. Kakor že večkrat poprej je moral zaradi slabosti telesnih moči in slabega glasu avgusta pr. l. za nekaj časa odpusta prositi. Dobil ga je ter se preselil v svoj rojstni kraj na Pilštanj k svojim skrbnim starišem, ki so mu z veliko ljubeznijo in skrbjo v bolezní stregli in se nobenih stroškov zdaj kakor v prejšnjih letih niso bali, da bi le zdravilo za bolezen ljubega sina našli, a ni ga bilo najti. Komaj je od-pust dotekel, je tudi ranjki Franc tek pozemeljskega trpljenja dovršil.

Ranjki je bil odkritega značaja, veselega srca in prijazen, zaradi tega je bil v svojem domačem kraju obče priljubljen; bil je pa tudi, ko-likor so mu moči dopuščale, marljiv in vesten učitelj.

Dne 10. aprila t. l. je bil njegov slovesen pogreb. Spremljalo ga je na zadnjem potu k večnemu miru, 9 učiteljev, učenci pilštanjske šole in precej ljudstva. Na grobu so mu učitelji zapeli „Blagor mu“. — Naj mu bo zemljica lahka!

A. Š.

V naslednjem podamo tudi še „Venec“, ki ga je nepezzabljivemu po-kojniku v spomin spletel njegov brat, koprivniški učitelj gospod Jožef Pintar. Glasi se tako-le:

Venec

na grobu nezabljivega brata-učitelja.

Zapeli so tako britko zvonovi
Z domačega zvonika zadnjikrat;
Oh, smrtne pesmi žalostni glasovi
Veljali tebi so, moj mili brat.

Zastoj je torej mi veselje bilo,
Zastoj prijetne nade, upi vsi,
Da tebi so bi srce radostilo,
In s tabo srečne preživelo dni.

Pa saj dovolj, dovolj ti je trpljenja
Nakladal in težav ta prazni svet,
Čprav še v cvetju dihal si življenja,
Ti lepši klil je unkraj groba cvet.

Od tod si pozelel in gojil nado,
Da skorej bi minilo to gorjé,
Spočilo bi si rado srce mlado,
Ki toliko je tu prestalo žé.

Prišla je ura, tebi zaželjena,
Tvoj blagi duh je splaval do neba;
Solzica ni ti kanila nobena,
Oj, lahka to ločitev je bilá.

A ne za nas, ki tebe smo ljubili,
Kar na-te nas je vezalo srcé;
Ki stabo vse, oj vse smo občutili,
O, nam izguba ta prehudo dé.

Ti šel si v kraje nam zdaj nepoznane,
Nikdar, nikdar ne verneš se nazaj;
Globoke vsekala, o smrt, si rane,
Težko jih nam prestajati bo zdaj.

Teló je tvoje leglo v zemljo hladno,
Ko še v prirodi cvet je redek klil;
Življenje pa vzbudilo bo pomladno
Na vrt cvetoč, ki grob bo tvoj prekril,

Tedaj najlepše cvetke bom izbiral
Za tebe jaz, tvoj osamei brat,
V pretekle čase žalno se oziral,
Spominjal se mladosti prvih trat.

Ko čase srečne vkup sva preživela,
Roditeljev bilá veselí up,
Britkost nijedna naju ni zadela,
Neznan je nama bil življenja strup.

Ostavila pa dom sva rojstni mili,
Dovolj razvit je bil cvet mladih let,
Da bi sadovi lepši nama bili,
Okušati je bilo treba svet.

V poklicu jednom sva se zdaj združila,
In v nadah lepíh nastopila pot.
Ki naju k delovanju bi vodila:
Človeštva vzgojevati mladi rod.

Prekrasen vrt je vrt mladosti nježne,
V njem raznobojne cvetke se gojé:
Te so rudeče, modre, one snežne,
In slednja nam oradosti sreč.

Ti kot vertnar, kakó vesel gojil si
V zaupanju ti izročeni cvet,
Zató pa v srečo zadovoljen bil si,
In hyalepoin ti bil je mladi svet.

A komaj si začel delovati
Zemljé ta najkрасnejši cvetni vrt,
Oh, že ti bilo delo je končati —
V močéh še čvrstih bil si hitro strt.

Na zgodnjem grobu tvojem, bratec dragi,
Solzim in tožim britko za teboj;
V spomin ti kličem, tvoji duši blagi,
Le sladko spi, saj mir si našel svoj.

Jos. Pintar.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] podaril je občini Domžalski za zgradbo šolskega poslopja 300 gld. in občini v Dolenji Hrušici pri Ljubljani v isti namen 150 gld.

[Za Slomšekovo nagrado] je daroval: Neimenovan 5 gld.

[Naslednikom Miklošiča na dunajskem vseučilišču] imenovan je od presv. cesarja gosp. prof. dr. Jagič, učenec Miklošičev, ne pa, kakor se je menilo gosp. Boudoin de Courtenay. Profesor Jagič je po rojstvu Slovenec a po odgoji Hrvat in še le 48 let star. — Dr. Jagič hodi za Miklošičem, ima pa tudi svoja znanostna pota. Da si je tudi na tujem ohranil svojo hrvatsko domovino v pravej časti, kaže to, da mu deca poleg jezika ruskega in nemškega govori tudi materni jezik hrvatski. Mladina slovanska v Avstriji sme tedaj biti vesela, da jej bode za Miklošičem učenosti slovanščine na Dunaju razkladal vreden naslednik. — prof. dr. Jagič. Naučnej upravi našej pa naj velja hvala, da se je potrudila, poiskati najboljšega, ki bode čuval slavno tradicijo slovanske stolice na dunajskem vseučilišču.

[Umrl] je — kakor poroča „Sl. N.“ — 17. dan t. m. prvi krški bogatin in velik šolski prijatelj, gospod Martin Kočevar, po dolgej in mučnej bolezní v 76. letu svoje dobe brez — zaroda. Krško mesto zgubi ž njim velikega dobrotnika, kajti zidal je ob svojih troških veliko in lepo poslopje za meščansko in ljudsko šolo, katero je morda za Krško celo prevelikansko. Meščanske šolarje podpiral je z vsakoletnimi ustanovami. Svoje dni bil je pokojni Kočevar tudi poslanec. Za razne zasluge bil je odlikovan z redom železne krone III. vrste. Kakor se čuje, je v oporoki spominjal se dobrodelnih zavodov ter mej drugim volil 15.000 gld. za otroško bolnico v Ljubljani.

[K preizkušnji učiteljske sposobnosti] meseca aprila t. l. je prišlo v Ljubljani 13 učiteljev in 12 učiteljic — vseh tedaj 25. Izmej učiteljev je eden dobil spričevalo II., deset spričevalo III., dva pa spričevalo IV. vrste in sicer pet je sposobnih za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom, trije za ljudske šole s slovenskim in trije pa za ljudske šole z nemškim učnim jezikom. — Izmej učiteljic sta dve dobili spričevalo I. vrste, osem spričevalo II. vrste, dve pa spričevalo III. vrste, in sicer devet je sposobnih za ljudske šole s slovenskim in nemškim učnim jezikom, tri pa so sposobne za šole samo z nemškim učnim jezikom.

[Učiteljsko društvo za sežanski okraj] zborovalo bode dne 6. maja ob 9. uri predpoludne v Nabrezini sè sledečim dnevnim redom: 1. Verifikacija zapisnika zadnjega zborovanja v Škocjanu; 2. Poročilo tajnikovo; 3. O petju v narodnej šoli; 4. Poročilo blagajnikovo, pevovodje in knjižničarja; 5. Volitev treh pregledovalcev računov; 6. Ironično sarkastična razprava; 7. Volitev novega odbora; 8. Razni nasveti.

Vabilo. Ptujsko učiteljsko društvo priredi dne 5. maja izlet na Ptujsko goro. Ob 10. uri je sv. maša pri kateri se bode pela X. maša iz „Cecilije“. Potem je zborovanje v tamošnji šoli se sledečim vzporedom. 1. Zapisnik in dopisi; 2. O petju, govori g. Serajnik; 3. Telovadba v ljudski šoli po vojaških načelih, govori g. Porekar; 4. Nasveti. Po zborovanju skupni obed, poznej petje in godba. Tisti gospodje, ki se hočejo skupnega obeda udeležiti, naj to gosp. D. Serajniku, nadučitelju na Ptujski gori, ali Fr. Žiherju v Vurbergu, saj do 1. maja naznaniti blagovolijo. Vse društvenike, tovariše iz sosednih okrajev, kakor tudi vse prijatelje učiteljev vabi k obilnej udeležbi odbor.

Opazka. Šolska vodstva naj slavnemu okrajnemu šolskemu svetu naznanijo, da je 5. maj kot prosti pomladanski dan.

Vabilo. Celjsko učiteljsko društvo ima v četrtek, dne 6. maja t. l. ob 11. uri dopoludne v prostorih celjske okoliške šole svoje redno mesečno zborovanje. Dnevni red: 1. Društvene reči, a) dopisi prvo sedstvu, b) poročilo pregledovalcev računov za l. 1885, c) poročilo o peticiji tolminskega učit. društva. 2. Govor g. Ev. Rupnika o vzrejanju drevesc do presajanja na določeni kraj, in kako lahko šolski vrt za povzdigo sadjereje veliko pripomore. 3. Učni poskus iz somatologije; govori g. A. Brezovnik. 4. Predlogi. K obilni udeležbi vabi najuljudneje odbor.

Vabilo. Da se ustanovi nameravano „Pedagogičsko društvo“ za učitelje in šolske prijatelje, bode osnovalni zbor dne 6. maja t. l. ob 10. uri dopol. v šolskem poslopju v Krškem, h kateremu se vabijo učitelji in šolski prijatelji, da se ga v obilem številu udeležijo. Osnovalni odbor.

Vabilo. Učiteljsko društvo breškega okraja bode zborovalo dne 6. maja v Pišecah sè sledečim vsperedom: 1. Govor: Kako naj učitelj narodno omiko povspešuje. 2. Katere predloge bode učiteljsko društvo zaradi razvrstitve učnega gradiva na podlagi novih učnih načrtov stalnemu odboru stavilo. 3. Posebni nasveti. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Spremembe pri učiteljstvu.

Na Štajerskem: Gosp. Vido Windisch učitelj pri sv. Roku (Rogatec) pride v Špitaliče (konjiški okraj); — gosp. Karol Vizjak, pomožni učitelj — do sedaj v Grižah — gre v Hrastnik, kamor je tudi premeščena def. podučiteljica v Trbovljah, gospá Amalija Gradišnik roj. Drenik. — Gosp. Jože Šac mlajši, podučitelj pri št. Jurju na Ščavnici pride k D. M. v Puščavi. — Gosp. France Pintar, podučitelj pri sv. Barbari v Halozah je umrl. N. v m. p.!

Na Kranjskem. Gospod Janez Ziegler, začasni nčitelj v Zalogu (pri Cerkljah), je šel začasno v Ljubno na Gorenjsko.

Na Goriškem. Gspđc. Ana Šarf, učiteljica v Kobaridu in gspđc. Josipina Dominko, učiteljica v Kanalu, sti menjali sè službama.

Listnica

Gospodu H. P v R.: Lepa hvala; pride o svojem času na vrsto. Dotične liste Vam pošljemo, kakor hitro je dobimo. — G. F. G. v K.: Zelo nas veseli, da ste se nas še spomnili. Izpolnitev Vaše obljube željno pričakujemo. Srčen pozdrav. — Gospod A. G. v H.: Za „šulverein“ ne maramo. Prosimo kaj družega. — G. A. Š. v P.: Mislimo, da boste zadovoljni. Le večkrat se oglasite! Želimo mnogo sreče na novem mestu! — G. M. K. v S.: Prejeli in nekaj porabili. Drugo še nismo vtegnili pregledati. V zadevi koledarja pismeno. Da ste nam zdravi! — Vsem sotrudnikom in prijateljem našim *veselo Alleluja!*